

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
СЛОВАЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА (СЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
ЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДНИЧИХ НАУК (ЧЕХІЯ)
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ В СЛУПСЬКУ (ПОЛЬЩА)**

Міжнародна науково-практична конференція

**АГРАРНА ОСВІТА ТА НАУКА:
ДОСЯГНЕННЯ, РОЛЬ, ФАКТОРИ РОСТУ**

Сучасний розвиток ветеринарної медицини

2 жовтня 2025 року

Біла Церква

2025

УДК 636.09'06

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., д-р екон. наук, ректор.
Варченко О.М., д-р екон. наук.
Недашківський В.М., д-р с.-г. наук.
Димань Т.М., д-р с.-г. наук.
Краютієне І., доктор.
Мамедова К.Х., д-р філософії.
Власенко С.А., д-р вет. наук.
Козій Н.В., канд. вет. наук.
Василенко О.І., д-р філософії.
Комарова Н.В., д-р філософії.
Мостипан О.В., відповідальний секретар.

Відповідальна за випуск – **Мостипан О.В.**, начальник редакційно-видавничого відділу.

Сучасний розвиток ветеринарної медицини: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 2 жовтня 2025 р. Білоцерківський НАУ. 78 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

Poultry—A Review. Animals (Basel). 2023. Vol. 13. No 15. Art. 2489.

4. Vitamin A Deficiency. MSD Veterinary Manual. URL:<https://www.msdsvetmanual.com/poultry/nutrition-and-management-poultry/vitamin-a-deficiency-in-poultry> (дата звернення: 13.09.2025).

5. Lauridsen C. Vitamin E in poultry nutrition. CAB Reviews: Perspectives in Agriculture, Veterinary Science, Nutrition and Natural Resources. 2019. Vol. 14. No 41. P. 1–10.

6. Vitamin E Deficiency. MSD Veterinary Manual. URL:<https://www.msdsvetmanual.com/poultry/nutrition-and-management-poultry/vitamin-e-deficiency-in-poultry> (дата звернення: 13.09.2025).

7. Surai P. F. Selenium in poultry nutrition and health. Avian Biology Research. 2018. Vol. 11. No 2. P. 73–94.

8. Kobus-Cisowska J., Szymanowska-Powalowska D., Szczepaniak O. Oxidative Stress in Poultry: The Role of Antioxidants, Including a Special Focus on Edible Flower Extracts. Antioxidants (Basel). 2023. Vol. 12. No 6. Art. 1262.

УДК 636.2.053.09:351.779:005

ВОВКОТРУБ Н.В., канд. вет. наук, **ХАРЧЕНКО А.В.**, канд. вет. наук, **САМОРАЙ М.М.**, канд. біол. наук, **БІЛИК Б.П.**, асистент, **ГРИЦАЙ В.В.**, асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

АНАЛІЗ МЕНЕДЖМЕНТУ ЗДОРОВ'Я ТЕЛЯТ РАНЬОГО ВІКУ: ПРИХОВАНІ РИЗИКИ ТА НЕБЕЗПЕКИ

У роботі проаналізовано систему менеджменту вирощування та збереження здоров'я телят у господарстві. Встановлено, що недотримання регламентованих протоколів випоювання молозива, зокрема температурного режиму та частоти згодовування, а також відсутність належного контролю його якості, призводять до обмеженого надходження імуноглобулінів та зумовлюють високий ризик розвитку аліментарної диспепсії.

Ключові слова: молодняк ВРХ, менеджмент вирощування, протокол випоювання, фактори захисту, аліментарна диспепсія, збереженість телят.

VOVKOTRUB N.V., candidate of veterinary sciences, **KHARCHENKO A.V.**, candidate of veterinary sciences, **SAMORAY M.M.**, candidate of biological sciences, **BILYK B.P.**, assistant, **HRYTSAI V.V.**, assistant
Bila Tserkva national agrarian university

ANALYSIS OF HEALTH MANAGEMENT OF EARLY-AGE CALVES: HIDDEN RISKS AND DANGERS

The paper analyses the system of calf rearing and health maintenance on the farm. It has been established that failure to comply with regulated protocols for feeding colostrum, in particular temperature control and feeding frequency, as well as the lack of proper quality control, lead to limited intake of immunoglobulins and cause a high risk of developing alimentary dyspepsia.

Keywords: young cattle, rearing management, feeding protocol, protective factors, alimentary dyspepsia, calf survival.

Одним із пріоритетних напрямів розвитку тваринництва в Україні є підвищення продуктивності та життєздатності молодняку великої рогатої худоби. Особливо важливим у цьому контексті є забезпечення здоров'я телят у перші тижні життя, адже саме цей період є критичним щодо формування імунної системи, адаптації до умов утримання та загального росту організму [1-3]. Однією з найпоширеніших патологій у новонароджених телят залишається аліментарна диспепсія – порушення травлення, пов'язане з незбалансованим годівлею, змінами мікрофлори кишечника та недостатньою адаптацією до нових кормів [4]. У більшості випадків її причинами є помилки в годівлі, пізнє або недостатнє випоювання молозивом, використання неякісних замінників, різкі зміни в раціоні, а також інфекційні чинники [5]. Суттєвий вплив мають і несприятливі умови утримання, стреси, недотримання зоогігієнічних вимог.

Метою роботи було провести моніторинг процесів управління під час вирощування молодняку великої рогатої худоби від народження до зняття з випойки для вчасної ідентифікації можливих ризиків і загроз задля прогнозування та оцінки їх впливу на

загальний стан здоров'я, показники росту та збереження телят в умовах молочної ферми.

Результати досліджень. Менеджмент вирощування та здоров'я телят у ТОВ "Мала Каратувль" Київської області починається із переведення корів за 2 тижні до отелу до родильного відділення відкритого типу з глибокою підстилкою відповідно до встановленого протоколу. Тривалість отелу становить в нормі 2–6 годин. Якщо отел триває довше, тварині починають надавати рододопомогу.

Після народження телят відразу обтирають соломною чи рушником, при цьому проводять очищення носо-губного дзеркала від слизу та обробляють пуповину 5-10 % розчином йоду або іншими антисептиками для попередження розвитку інфекції та запалення. В подальшому телят переводять у профілакторій, де вони перебувають упродовж наступних трьох діб, саме там їм випоюють перші порції молозива. Профілакторій, де утримують телят являє собою індивідуальні бокси з підтриманням температури в межах 18–20 °С. Для обігріву телят в профілакторії використовують інфрачервоні лампи потужністю 150–250 Вт, які забезпечують оптимальну температуру в боксах.

Першу випойку молозива телятам проводять через 40 хв. після народження в кількості 4 л через зонд. В господарстві розроблений та затверджений "Протокол першого напування молозивом новонароджених телят", який є у вільному інформаційному доступі. В протоколі наведено основні правила та кроки щодо алгоритму успішної випойки перших порцій молозива новонародженим телятам. Такий інструмент є позитивним критерієм під час оцінки менеджменту здоров'я молодняку раннього віку.

Згідно протоколу перед першим випоюванням молозива проводять його розморожування у водяній бані за температури 40° С. В перший день таке молозиво випоюють лише один раз, наступне випоювання проводять через 24 год. Наступні три дні телятам випоюють молоко за допомогою пляшки з соскою, а в подальшому привчають до випоювання його з відра з соскою. Випоювання проводять двічі на добу по 3 літри о 8 ранку та о 17:00. Молоко роздається за допомогою молочного шатла, в якому його можна підігрівати до необхідної температури.

Через три дні телят із профілакторію переводять до приміщення з утриманням в індивідуальних клітках. Через 5–7 днів їх починають привчати до гранульованого корму, який насипають в окремі відра. Для годівлі телят використовують комбікорм ТМ Hendrix (5–90 днів), який містить пшеницю, висівки пшеничні, кукурудзу, мінеральні добавки, вітамінно-мінеральний премікс і білкову сировину рослинного походження. Поряд з цим, телят забезпечують питною водою, яку кожного дня змінюють. Температуру води контролюють в межах 30–40°С. В індивідуальних клітках телят утримують на глибокій солом'яній підстилці, яку щоденно підсипають один раз на добу й повністю замінюють раз на 2 тижні.

Не дивлячись на розроблений протокол випоювання новонароджених телят та поводження з ними в перші дні після народження, в господарстві відмічається поширення аліментарної диспепсії серед молодняку. Основними чинниками, що сприяли її виникненню в господарстві, очевидно були порушення протоколу випоювання, перш за все, молозива. Слід зазначити, що в господарстві не завжди дотримуються практики перевірки та визначення якості молозива, а відповідно, є ймовірність недостатнього надходження належної кількості імуноглобулінів до організму телят під час першого напування. Крім того, було відмічені випадки випоювання молозива недостатньої температури, а саме нижче за 38 °С. Слід зазначити, що випоювання впродовж першої доби молозива проводили лише 1 раз, що могло бути недостатнім, адже другу порцію випоювали лише через 24 години. Отже, несвоєчасне або неякісне згодовування молозива могло стати причиною надходження імуноглобулінів до організму телят в обмеженій кількості, технологічні помилки у випоюванні, зокрема недотримання температурного режиму або частоти годівлі також могли спричинити розвиток аліментарної диспепсії.

Подальше випоювання телят через пляшку з соскою не забезпечувало оптимального потоку молока за рахунок надто великого діаметру отвору в сосці (більше за 1,5 мм), що могло стати причиною потрапляння до ротової порожнини завеликих порцій молока, великих ковтків, недостатнього змішування із слиною та швидкого надмірного надходження до сичуга, при цьому частина молока могла потрапляти до передшлунків через недостатньо

сформований стравохідний жолоб і в подальшому піддаватися там процесам гниття, що також спричиняло розвиток аліментарної диспепсії у новонароджених телят.

Отже, всі вищезазначені фактори порушували задовільне травлення та належне всмоктування поживних речовин, у тому числі захисних білків (імуноглобулінів), що призводило до розвитку диспептичних процесів і загального ослаблення організму новонароджених телят.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. The Influence of Feeding with Colostrum and Colostrum Replacer on Major Blood Biomarkers and Growth Performance in Dairy Calves / R. Grigalevičiūtė et al. *Veterinary Sciences*. 2023. Vol. 10. No 2. 128 p. DOI:10.3390/vetsci10020128.
2. Berge A.C., Kolkman I., Penterman P., Vertenten G. The Effect of Colostrum Supplementation during the First 5 Days of Life on Calf Health, Enteric Pathogen Shedding, and Immunological Response. *Animals*. 2024. Vol. 14. No. 8. 1251 p. DOI:10.3390/ani14081251.
3. Denholm K. Benefits of extended colostrum feeding in dairy calves and how to implement it on farm. In *Practice*. 2024. Vol. 46. No 3. P. 162–171. DOI:10.1002/inpr.424.
4. Khan M.A., Bach A., Weary D.M., von Keyserlingk M.A.G. Calf health from birth to weaning: an update. *Journal of Dairy Science*. 2021. Vol. 104. No 1. P. 120–142. DOI:10.3168/jds.2019-16801.
5. The Combined Effect of IgG and Fe Supply and Feeding Management on Growth Rates of Calves on Eight Commercial Dairy Farms in Germany / O.C. Hecker et al. *Animals*. 2022. Vol. 12. No 7. 850 p. DOI:10.3390/ani12070850.

УДК 636.39.09:616.391:612.392

ГОЦУЛЯК М.М., здобувач ступеня д-ра філософії
Науковий керівник – **САХНІЮК В.В.**, д-р вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ІНФОРМАТИВНІСТЬ КАЛЬЦІЮ ІОНІЗОВАНОГО, ЛУЖНОЇ ФОСФАТАЗИ ТА ЇЇ ІЗОФЕРМЕНТІВ У РАННІЙ ДІАГНОСТИЦІ ГІПОКАЛЬЦІЄМІЇ В КІЗ

З метою ранньої діагностики гіпокальціємії нами проведений аналіз результатів досліджень кальцію іонізованого, активності ЛФ та її ізоферментів у козематок. Одночасне поєднання оптимальних значень кальцію іонізованого, активності ферменту та його кісткового і кишкового ізоензимів встановлено у сироватці крові 84,7–86,0 % клінічно здорових кіз. У 14,0–15,3 % козематок відмічено підвищення активності фермента та його ізоензимів за фізіологічних значень кальцію іонізованого, що можна вважати прогностичним показником ранньої діагностики гіпокальціємії у кіз молочних порід.

Ключові слова: кози; кальцій іонізований; лужна фосфатаза; ізоферменти; інформативність.

HOTSULIAK M., postgraduate student
Supervisor – **SAKHNIUK V.**, doctor of veterinary sciences
Bila Tserkva national agrarian university

INFORMATIVITY OF IONIZED CALCIUM, ALKALINE PHOSPHATASE AND ITS ISOENZYMES IN THE EARLY DIAGNOSIS OF HYPOCALCEMIA IN GOATS

For the purpose of early diagnosis of hypocalcemia, we analysed the results of studies of ionized calcium, ALP activity, and its isoenzymes in goat milk. The simultaneous combination of optimal values of ionized calcium, enzyme activity, and its bone and intestinal isoenzymes was found in the blood serum of 84.7–86.0% of clinically healthy goats. In 14.0–15.3% of goats, an increase in enzyme activity and its isoenzymes was noted at physiological values of ionized calcium, which can be considered a prognostic indicator for the early diagnosis of hypocalcemia in dairy goats.

Keywords: goats; ionized calcium; alkaline phosphatase; isoenzymes; informativeness.

Метаболічні порушення є однією з ключових серйозних проблем у кіз молочних порід [1]. Так званий «перехідний період» є найбільш критичним для козематок, оскільки останні тижні кітності та рання лактація призводять до стресу, зумовленими значними і різкими змінами в метаболізмі [2]. Ці перетворення у поєднанні з високою продуктивністю кіз сприяють порушенню обміну речовин. Серед цієї патології однією з найбільш поширених у козематок є гіпокальціємія [3]. Хвороба виникає, зазвичай, через надмірне виведення кальцію іонізованого з організму тварин, яке не компенсується збільшенням всмоктування